

Evaluering af de kommunale klimatilpasningsplaner 2013

C2C Coast to Coast
Climate Challenge

midt
regionmidtjylland

November 2021

Interviewundersøgelsen er lavet i regi af klimatilpasningsprojektet, Coast to Coast Climate Challenge, der ledes fra Region Midtjylland.

Spørgeskemaundersøgelsen blev lavet af: Anna Sofie Bonven Jørgensen med input fra Christian Billund Dehlbæk.

Analyse og rapport er udarbejdet af: Anna Sofie Bonven Jørgensen.

Indholdsfortegnelse

English summary	4
1. Introduktion til undersøgelsen	5
2. Klimatilpasningsplanen 2013	6
2.1 Igangsatte indsatser	6
2.2 Integrering af klimatilpasningsplanen i kommunal planlægning	6
3. Fire indsatsområder med fokus på vand	7
3.1 Øget nedbør	7
3.2 Oversvømmelse fra vandløb og søer	8
3.3 Stigende terrænnært grundvand	8
3.4 Havvandsstigning og stormflod	9
3.5 Opsamling på de fire indsatsområder	10
4. Værdiskabende klimatilpasning.....	10
4.1 Merværdi og tværgående samarbejder	11
4.2 Borgerinddragelse	12
5. Barrierer for implementeringen af klimatilpasningsindsatser	12
6. Klimatilpasningsplanerne & C2C CC.....	13
6.1 C1-C7s bidrag til C2C CC delprojekter	13
6.2 C20-C24s bidrag til C2C CC delprojekter	14
6.3 Klimatilpasningsplanen i dag	15
7. Opsamling fra C2C CC Partnerskabsmøde	16
7.1 Evaluering af de overordnede erfaringer i C2C CC.....	19
8. Kommentarer til besvarelserne C1-C7 & C20-C24	20
8.1 Arrangementer.....	20
8.2 Samarbejde på tværs	20
8.3 Publikationer og medier	21
8.4 Innovation i C2C CC	21

English summary

The Coast to Coast Climate Challenge (C2C CC) secretariat has conducted a quantitative survey among the municipalities in the Central Denmark Region (CDR), with the objective of examining the experiences among the CDR municipalities that are working with the climate change adaptation (CCA) plans from 2013, and how these have been implemented. This survey seeks to evaluate on the experiences and efforts in relation to the CCA plans as well as how and to what extent these plans have been translated into action. Furthermore, the survey evaluates on the contribution of the C2C CC project and its impact on the municipal subprojects as well as the CCA efforts in general.

The questionnaires were sent to 20 municipalities in total and the survey is based on 16 responses from the municipalities within the C2C CC project partnership. The questionnaires are a quantitative survey with identical questions to all respondents, apart from the first question which was directed towards the specific municipality's CCA plan from 2013. The questionnaires were briefly presented on an online webinar on 10th August 2021 and had been sent to the municipalities one day prior, on the 9th August 2021.

The overall conclusion of the survey is that the efforts to implement CCA initiatives in the different municipalities are very varied, however, a focus on technical installations dominate the majority of the approaches. Especially initiatives towards the adapting to the increasing events of cloudbursts and flooding from waterways and streams broadly characterise the initiatives across the municipalities. Coastal adaptation is not relevant in all the responding municipalities, however, a general focus on technical installations dominate here as well. Groundwater was not a part of the CCA plans and mapping of risk areas, nevertheless, some of the municipalities have later initiated investigations and screenings of the terrain near groundwater levels, in order to monitor the development. Still, half of the municipalities have not implemented or found the area relevant. All municipalities have implemented initiatives on CCA into different parts of planning processes and implementation of projects, and seek to bridge professional and technical silos. There is a general awareness and recognition that co-creation and collaboration between different fields have a way to go to live up to its full potential.

These findings can guide the initiatives onwards in the project as well as they constitute the basis for the approaching overall evaluation of the project. The survey highlights what is functioning well in the partnership, in terms of knowledge sharing and networking at joint events. However, there are still challenges in the communication and outreach part of the project to improve, specifically concerning the communication of findings and results both internally and externally.

1. Introduktion til undersøgelsen

Sekretariatet i Coast to Coast Climate Challenge (C2C CC) har i løbet af sommeren 2021 gennemført en spørgeskemaundersøgelse, som den 9. august 2021 blev sendt elektronisk til de midtjyske kommuner, samt Thisted, Morsø og Vesthimmerland Kommune, som indgår C2C CC partnerskabet. I alt blev spørgeskemaet sendt til 20 kommuner, hvoraf 16 besvarelser er modtaget. Interviewene blev gennemført som kvantitative spørgeskemaer, som kort blev præsenteret på et webinar den 10. august 2021. Spørgsmålene i spørgeskemaet var identiske på tværs af kommunerne, med undtagelse af det første spørgsmål, som henviser direkte til kommunens konkrete klimatilpasningsplan fra 2013 og hvor mange indsatser, der er igangsat med udgangspunkt i denne.

Klimatilpasningsplanerne blev udarbejdet i 2013, på baggrund af en aftale mellem regeringen og Kommunernes Landsforening (KL), som fastslog at alle danske kommuner skulle udarbejde en klimatilpasningsplan til at danne baggrund for kommunernes klimatilpasningsindsats.

Planerne indeholder en risikokortlægning for oversvømmelser på baggrund af øgede mængder regnvand, havvandsstigninger og stormflod, stigende terrænnært grundvand og oversvømmelser fra vandløb og søer. Dog indgår ikke alle kilder til oversvømmelse i risikokortlægningen i alle kommuner, men håndteringen af vand og samspillet mellem de forskellige kilder til oversvømmelse er behandlet i de fleste kommuners klimatilpasningsplaner. I udarbejdelsen af planerne blev data og kort undervejs stillet til rådighed af staten. For at skabe et fælles udgangspunkt for opgaven blev der i regi af Region Midtjylland udarbejdet en skabelon til opbygningen og indholdet af klimatilpasningsplanerne, som blev udbredt nationalt. På baggrund af risikokortlægningen har kommunerne skulle anviser potentielle løsningsforslag samt en prioritering af indsatsen i de forskellige risikoområder. Staten anbefalede at arbejde ud fra klimascenarie A1B-scenariet, og for perioden 2021-2050, for at få forståelse for, hvordan kommunens bygninger, infrastruktur og arealer påvirkes ved højere vandstande og øgede regnmængder i fremtiden. På baggrund af klimatilpasningsplanerne har der ikke været krav om udarbejdelsen og igangsættelsen af specifikke handlingsplaner.

Siden klimatilpasningsplanerne blev udarbejdet i 2013, er der sket en markant udvikling på området. Derfor forsøger undersøgelsen yderligere at evaluere på arbejdet i delprojekterne i C2C CC, netop fordi projektet udspringer af arbejdet med de originale planer og en helhedsorienteret ambition om at skabe en klimarobust region. I forlængelse heraf evaluerer undersøgelser på det tværgående samarbejde mellem kommunerne, regionen og andre partnere og dets betydning for klimatilpasningsindsatsen, med hensyn til at fremme en holistisk tilgang, som går på tværs af fysiske, politiske og organisatoriske skel. Delprojekterne i C2C CC er opstået på baggrund af de behov, som blev identificeret i kortlægningen af risikoområder og arbejdet med klimatilpasningsplanerne siden 2013. De tværgående data og værktøjer, som udvikles i C2C CC projektet, kan medvirke til at kvalificere en samlet klimatilpasningsindsats og danne grundlag for en mere målrettet indsats omkring de problemstillinger, som præger kommunernes arbejde med klimatilpasning.

2. Klimatilpasningsplanen 2013

2.1 Igangsatte indsatser

På trods af at klimatilpasningsplaner hverken har været fulgt op af en forpligtelse til at formulere opfølgende handleplaner eller investeringsforslag, har alle adspurgte kommuner (16) igangsat indsatser fra klimatilpasningsplanen fra 2013. Ud af de 16 adspurgte kommuner, har halvdelen oplyst at "nogle indsatser er igangsat", mens 44 procent oplyser at "de fleste indsatser er igangsat". En enkelt kommune oplyser, at "alle indsatser er igangsat". Dette tydeliggør, at der i alle kommunerne er blevet igangsat initiativer, som er blevet identificeret i risikokortlægningen og klimatilpasningsplanen, der har haft til formål at understøtte klimatilpasningsarbejdet i kommunerne.

Eftersom der i flere af planerne identificeres et behov for yderligere undersøgelser og data, er disse også inkluderet som konkrete indsatser, som er igangsat med udgangspunkt i planen. Samtidig gøres der opmærksom på, at klimatilpasningsplanen ikke er en handlingsplan, men en kortlægning over risikoområder og mulige løsningsforslag. Dermed har kommunerne ikke været forpligtigede til at følge op på kortlægningerne i klimatilpasningsplanen med en egentlig handleplan.

At indsatserne ikke nødvendigvis skal være afsluttede for at blive medtaget i denne evaluering begrundes med, at undersøgelser som eksempelvis er igangsat med det formål at monitorere på den terrænnære grundvandsstand måler over en årrække, og sandsynligvis endnu er undervejs. At nogle eller de fleste indsatser er igangsat i alle kommuner fremhæver dog, at de undersøgelser og prioriterede risikoområder, der blev identificeret i klimatilpasningsplanen, er blevet omsat til konkrete indsatser, som minimum i form af monitorering. Dertil uddybes de konkrete virkemidler, som er implementeret i kommunerne, inden for de overordnede temaer i vandkredsløbet (regnvand, grundvand, havvand og fjorde, vandløb og søer), i afsnittet "Fire indsatsområder med fokus på vand".

2.2 Integrering af klimatilpasningsplanen i kommunal planlægning

Klimatilpasningsplanen indgår som udgangspunkt som en del af kommuneplanen 2013 eller integreres som et tillæg til kommuneplanen. Dette afgør typisk, hvilket udvalg, der har det politiske ansvar for opgaven. Dette kan både ske i tværgående planprocesser eller knyttes til teknik- og miljøudvalget, mens planen administrativt integreres i en tilsvarende forvaltning. I nogle kommuner etableres særlige udvalg, som beskæftiger sig med klima¹. Dette afhænger af organiseringen i de enkelte kommuner. Sammenligning på tværs af kommunerne i forhold til integreringen af klimatilpasningsplanen i kommunens planer, besværliggøres idet planen indgår på forskellig vis i kommunens planlægning, i og med at den administrative integrering af planen har betydning for, hvordan den bruges i dag.

I 81 procent af de interviewede kommuner er initiativer fra klimatilpasningsplanen integreret i både kommune- og lokalplanen, som er de overordnede og lokale bestemmelser for udviklingen

¹ Vejledning: Klimatilpasningsplaner og klimalokalplaner (2013) Naturstyrelsen [link](#)

af kommunen samt bestemte afgrænsede områder i kommunen, mens 69 procent af kommunerne yderligere har integreret klimatilpasning i spildevandsplanen. Spildevandsplanen udgør en samlet juridisk bindende plan for håndtering og tiltag omkring spildevand, som gennemføres i et område. En enkelt kommune har yderligere føjet initiativer fra klimatilpasningsplanen til vandforsyningsplanen som beskriver, hvordan borgerne i en kommune får leveret og sikres rent drikkevand i fremtiden. Derudover har kommunerne henholdsvis udarbejdet flere lokale planer, hvori klimatilpasningsplanen er blevet integreret, bl.a. risikostyringsplaner, klima(tilpasnings)handleplan 2020, helhedsplan for helt vandopland samt i arbejdet med DK2020 klimaplaner. Det er ikke muligt at uddrage af denne undersøgelse, hvilke pointer der er lagt vægt på i videreførelsen af initiativer fra klimatilpasningsplanen i andre planer. Dog er det tydeligt, at indsatserne er forankret bredt i de forskellige afdelinger i størstedelen af kommunerne. Dette stemmer godt overens med resultatet fra CONCITOs undersøgelse².

På trods af at klimatilpasningsplanen udarbejdes uden senere forpligtelse til handleplan eller opfølgning, har man i 44 procent af kommunerne nedsat både projekt- og styregruppe, som har ansvar for og understøtter implementeringen af udvalgte klimatilpasningsindsatser i kommunen. Imidlertid er der i 38 procent af de adspurgte kommuner ikke nedsat projekt- eller styregruppe, mens der i to kommuner (19 procent) er nedsat en projektgruppe.

3. Fire indsatsområder med fokus på vand

De fire overordnede kategorier for klimatilpasning, der resulterer i øgede vandmængder, som følge af klimaforandringer, er populært sagt: vand oppefra, vand fra siden, vand fra den anden side og vand fra neden. Disse fire indsatsområder giver på hver sin måde udfordringer med hensyn til oversvømmelse og skader på værdier. For at mindske omkostningerne ved skader i fremtiden arbejdes der i kommunerne med forskellige virkemidler, som uddybes nedenfor.

3.1 Øget nedbør

I kommunerne er håndteringen af øget nedbør relativ ensartet, hvilket afspejles i den overordnede brede implementering af virkemidler på tværs af kommunerne. Alle 16 kommuner har implementeret tekniske anlæg, som blandt andet inkluderer regnvandsbassiner, sluser og dæmningsanlæg, i deres håndtering af de øgede mængder vand fra oven. Derudover har alle adspurgte kommuner håndteret regnvand i kloaksystemet, med henvisning til implementeringen af separatkloakering. En kommune specificerer, at der også er blevet etableret vådområder, som kan virke forsinkende på afstrømningen (kommune #14). Dette samspil mellem at håndtere regnvandet både under og over terræn fremhæver en forståelse for, at én tilgang ikke kan dække det øgede behov i at tackle de øgede regnmængder både nu og fremover. Det tydeliggøres yderligere ved, at 88 procent af kommunerne har anvendt lokal nedsivning som virkemiddel. Lokal nedsivning henviser blandt andet til permeable belægninger, som der arbejdes med i delprojekt C22, brug af grønne arealer og vandopmagasinering i lavninger. Som tidligere nævnt er der endnu behov for yderligere undersøgelser og data omkring risikoområder og mulige tiltag i den lokale kontekst; derfor har 11 ud af 16 kommuner tillige udført hydrauliske

² Krausing J., Madsen, S. & Jørgensen, S. (2017). [Robusthed i kommunale klimatilpasningsplaner](#). CONCITO, s. 162.

undersøgelser og udvikling af beredskabet i tilfælde af ekstremhændelser, eksempelvis i form af storme og kraftig nedbør.

I forhold til bidrag fra C2C CC oplever 56 procent af 16 kommuner, at projektet har givet ny viden og inspiration til alternative løsninger, såsom brugen af naturbaserede løsninger (NBS) og lokal afledning af vand (LAR). En kommune uddyber, at C2C CC specifikt har bidraget til borgerinddragelsen på området, men også i forhold til udviklingsplaner, med udgangspunkt i mindre byer og bydele i mellemstore byer, samt i forhold til udformningen af lokalplaner (kommune #14). Et øget fokus på inddragelse af borgere på klimatilpasningsområdet fremhæves ved, at 69 procent af de adspurgte kommuner har anvendt dette som virkemiddel i deres arbejde. I disse kommuner er oplysning til borgere omkring, hvordan de selv kan sikre deres bolig og håndtere de øgede mængder vand på egen grund, blevet implementeret blandt andet gennem dialog og kampagner. Generelt i forhold til klimatilpasning oplever lidt over halvdelen af kommunerne, at borgere involveres i lidt eller meget højt grad sammenlignet med udviklingen over de sidste fem år. I afsnittet "Borgerinddragelse" uddybes kommunernes tilgang til involvering af borgere og samskabende processer generelt i forhold til klimatilpasning.

3.2 Oversvømmelse fra vandløb og søer

Oversvømmelse fra vandløb og søer opstår som følge af øget nedbør over en tidsperiode, hvor kapaciteten i vandløbene fyldes op af de ekstra mængder af vand, og skaber oversvømmelser med potentielt store skader til følge. Størstedelen af de adspurgte kommuner har primært fokuseret på to kategorier af virkemidler i klimatilpasningen af vandløb og søer. Den ene kategori, som 12 kommuner, der udgør 75 procent i denne undersøgelse, har implementeret, er tekniske anlæg, som eksempelvis dæmningsanlæg, sluse og retentionsbassiner, for at mindske risiko og skader ved oversvømmelse. Her kommenterer en af kommunerne, at deres anlæg endnu er i planstadiet (kommune #2). Det andet hyppigst implementerede virkemiddel er oplysning af borgere, om deres ansvar i forhold til at sikre egen bolig mod oversvømmelse samt forsikringsdækning ved skader. Af de lidt mindre anvendte virkemidler har hhv. 44 procent og 38 procent af kommunerne tilpasset selve vandløbet eller ændret arealanvendelsen omkring vandløbet, eksempelvis ved udtagning og omlægning af landbrugsjord. Ved tilpasning af vandløbet kan vandløbet genslynges, oprensnes eller der kan anlægges dobbeltprofil. Disse tiltag påvirker vandets hastighed, når det strømmer gennem landskabet. I en ændring af arealanvendelsen kan udsatte områder opgives og udlægges til natur. En kommune har forsøgt sig med anlæggelsen af vådområder, dog med andet primært formål end vandtilbageholdelse, nemlig at mindske kvælstofindholdet i vandmiljøet. Kommunen uddyber, at der nu arbejdes med lavbundsarealer som potentiel mulighed for at mindske oversvømmelse fra vandløb og søer (kommune #14).

3.3 Stigende terrænnært grundvand

Grundvand indgik ikke i risikokortlægningen ved udarbejdelsen af klimatilpasningsplanerne i 2013 i mange kommuner. Derfor er det et relativt nyt område i forhold til planlægning og klimatilpasning. Alligevel er området medtaget i denne evaluering, eftersom det i løbet af de senere år har fået mere opmærksomhed i forhold til klimatilpasning, samt hvordan vi mindsker

risikoen for vand i kældre og oversvømmelse af lavtliggende arealer med højtstående grundvand.

At området er nyt, og dermed i de fleste tilfælde ikke indbefattet i risikokortlægningen i 2013, afspejles i besvarelserne omkring virkemidler implementeret i relation til ændringer af det terrænnære grundvand. Her har nemlig over halvdelen (56 procent) af de adspurgte kommuner sat kryds i "ikke relevant/ingen virkemidler implementeret/ikke besvaret" omkring, hvilke virkemidler, der er implementeret i relation til ændringer i det terrænnære grundvand. 25 procent af kommunerne har arbejdet med oplysning til borgere, i tilfælde hvor borgere selv kan sikre sig mod oversvømmelse på privat grund, mens 38 procent har installeret tekniske anlæg som grundvandspumper, kontrolleret dræning og omfangsdræn, for at afværge og mindske oversvømmelser fra neden. Dertil er flere af disse kommuner i gang med at oparbejde et videns- og datagrundlag gennem målinger og kortlægninger, eksempelvis uddyber en kommune, at der er blevet udarbejdet kort med fokus på det terrænnære grundvand samt risiko for oversvømmelser, som følge af problemer med det opstigende grundvand. Kommunen har yderligere opsat en model for ændringer i grundvandsstanden, specifikt i forbindelse med kloakeringsprojekter og monitoring af grundvandsstanden i borer, samt undersøgelser af nedsivningsforhold og grundvandsstand forud for lokalplanlægning (kommune #9). I en anden kommune er der etableret et overvågningsnetværk omkring monitoreringen af det terrænnære grundvand, for at styrke sagsbehandlingen på området samt øge viden i lokalområderne frem mod næste kommuneplan (kommune #10).

3.4 Havvandsstigning og stormflod

Udfordringer med udgangspunkt i stigende havvandsniveau og stormflod er relevant for kommuner med kyst- og fjordstrækninger. I og med at Danmark er en af de lande i verden med mest kyststrækning, målt i forhold til landets areal, med over 8.000 km kyst, er disse problemstillinger også centrale for mange midtjyske kommuner. Ud af de 16 adspurgte kommuner er der kun fire, hvor klimaindsatser relateret til kyst og fjorde ikke er relevante eller implementerede. 12 ud af de 16 kommuner har dermed enten en kyst- eller fjordstrækning inden for kommunens område. Langt størstedelen, nemlig 10 ud af de 16 adspurgte kommuner, har implementeret tekniske anlæg, som inkluderer blandt andet etableringen af sluser, forhøjelsen af diger og terrænhævninger, som et led i forebyggelsen mod stigende havvandsstande og hændelser ved ekstremvejr. En kommune understreger behovet for koordinering med Kystdirektoratet i planlægningen af en fremtidig indsats, i og med at problemstillingerne er undersøgt og kommunens fjordstrækning er i risiko for oversvømmelse. Dermed ønsker kommunen en samlet planlægning af indsatsen, som udarbejdes i samarbejde med Kystdirektoratet (kommune #9).

Med udgangspunkt i at opnå større indsigt i problemstillingerne og truslerne omkring havvandsstigninger har 44 procent af de interviewede kommuner udarbejdet hydrauliske undersøgelser, herunder evalueret kommunens beredskab. Fem ud af 16 kommuner (31 procent) har implementeret naturbaserede løsninger, som sandfordring, ålegræs og klitbevoksning. Ligeledes har 31 procent af kommunerne arbejdet med oplysning til borgere. Dette tyder på, at der inden for dette område endnu er behov for en større indsats omkring

kapacitetsopbygning og viden, hvis disse virkemidler skal mere i spil. To kommuner arbejder yderligere med hhv. ændret arealanvendelse ved hjælp af multifunktionel jordfordeling og terrænhævninger i et begrænset omfang.

3.5 Opsamling på de fire indsatsområder

Hvis man ser bort fra indsatser omkring ændringer i det terrænnære grundvand, er der i over halvdelen af kommunerne – faktisk over 60 procent på tværs af de andre tre indsatsområder – blevet implementeret tekniske anlæg i klimatilpasningen af øget nedbør samt oversvømmelser fra vandløb og åer, hav og fjorde. Det er dermed det primære virkemiddel, der er implementeret i klimatilpasningen af kommunens områder. Tekniske anlæg er en bred kategori, der inkluderer etableringen af sluser og diger samt anlæggelsen af forsinkelsesbassiner i risikoområder, for at mindske risici og skadesomkostningerne ved ekstreme hændelser.

I spørgsmålene til de fire indsatsområder var det muligt for kommunerne at afkrydse flere valgmuligheder, hvis det var relevant. Hvis kommunen har implementeret både tekniske anlæg og arbejdet med lokal nedsivning fra terræn kunne begge valgmuligheder markeres. På baggrund af antallet af afkrydsede valgmuligheder i samme spørgsmål, fremgår indsatsen omkring øget nedbør markant tydeligere end de andre tre indsatsområder. Der er afkrydset næsten dobbelt så mange valgmuligheder, på tværs af kommunernes besvarelser, i forhold til nedbør sammenlignet med vandløb og søer. At øget nedbør har markant større fokus i kommunerne, i sammenligning med de andre klimatilpasningsområder, kan tolkes som en indikation på, at dette opleves som det væsentligste og mest presserende indsatsområde i kommunerne. Det er samtidig det område, udover vandløb og åer, der er lige relevant på tværs af alle kommunerne, hvorimod ikke alle kommuner oplever store udfordringer med højtstående grundvand eller risiko for stormflod. Dog har alle de adspurgte kommuner implementeret virkemidler med formålet at mindske risikoen for oversvømmelse fra vandløb og åer. Dette indsatsområde går dermed også på tværs af alle kommuner. Den mere begrænsede tilgang til brug af virkemidler, hvor primært tekniske anlæg dominerer, kan skyldes at der er en overordnet mangel på viden omkring andre mulige virkemidler eller at de implementerede indsatser giver den ønskede effekt. Dette er dog ikke til at udlede fra dette spørgeskema.

Med overfladeløsninger, som tekniske anlæg eller naturbaserede løsninger, som håndterer vandet på terræn og ikke kræver dyre tilpasninger af kloaksystemet, kan man yderligere arbejde med merværdiskabelse og rekreative elementer i anlæggene. I det følgende afsnit uddybes de adspurgte kommunernes tilgang til skabelsen af merværdi, synergier og tværgående samarbejde i klimatilpasningsindsatser.

4. Værdiskabende klimatilpasning

I regi af C2C CC er omdrejningspunktet at formulere og udforme klimatilpasningsindsatser, som skaber værdi for flere og inddrager på tværs af institutionelle og fysiske grænser. Dette gøres ud fra en overbevisning om, at klimatilpasning i brede samarbejder, der arbejder sammen om at skabe merværdi med udgangspunkt i hele systemer, kan danne fundamentet for bedre og billigere løsninger mod en klimarobust region.

4.1 Merværdi og tværgående samarbejder

Baseret på besvarelserne i dette spørgeskema er tværgående samarbejder normen i de midtjyske kommuner, hvor størstedelen (69 procent) samarbejder på tværs af kommunale sektioner og forsyninger, mens 36 procent samarbejder i brede tværgående samarbejder, som går ud over samarbejde med andre kommunale sektioner og forsyninger, til at inkludere andre interesseorganisationer i indsatsen omkring klimatilpasning. Dermed har ingen af de adspurgte kommuner svaret, at man udelukkende samarbejder internt i de kommunale sektioner eller inden for den kommunale afdeling. Dette er en tydelig indikation på, at det tværgående samarbejde prioriteres i de midtjyske kommuner.

I forhold til kommunernes tilgang til skabelsen af synergi og merværdi i arbejdet med klimatilpasning, svarer 33 procent af de adspurgte kommuner, at der i deres kommuner afsøges muligheder for synergi og samarbejder inden for et bestemt område, men at disse sjældent implementeres. Her uddyber en af kommunerne, at dette svar skal ses som en indikation på, at viljen er der, men at det er en svær proces, der tager tid (kommune #14). Der er altså fokus på, at samarbejde på tværs og udarbejde indsatsen, der ikke blot løser én problemstilling, eksempelvis med vand på terræn, men inddrager flere udfordringer i løsningen, ved at inkorporere rekreative elementer eller biodiversitetsfremmende tiltag i planlægningen af indsatsen. Dette underbygges i et indlæg, skrevet af Birgitte Hoffmann, som er medlem af C2C CCs Videnskomsité fra Aalborg Universitet, samt tre andre forfattere, der fremhæver strategiske samarbejder på tværs af kommuner, forsyninger, virksomheder og borgere, som middel til at komme i mål med visionerne om at skabe merværdi og fremme synergi i arbejdet med klimatilpasning³. Der er altså en udvikling, der er undervejs i kommunerne, der understøtter strategisk samarbejde på tværs af siloer, men som ikke er i mål endnu.

I overensstemmelse med resultaterne fra CONCITOs undersøgelse⁴ som pointerer, at på baggrund af deres undersøgelse af 67 kommuner, er der en generel vilje i kommunerne til at arbejde målrettet med identificeringen af merværdier. Dette fremgår specifikt i kommunernes planer og visioner for kommunernes og byernes udvikling. Her identificerer CONCITO yderligere et stort potentiale for at effektivisere omkostningerne, som allokeres til forskellige områder, som, hvis de kombineres på tværs, kan være med til at løse flere udfordringer i form af multifunktionelle initiativer.

Evalueringen viser imidlertid, at der i 60 procent – altså i over halvdelen – af kommunerne bliver samarbejdet ad hoc i planlægningen af indsatsen på tværs af relevante medarbejdere og partnere. Her involveres de forskellige relevante partnere, hvor det vurderes muligt at skabe merværdi. Dette fremhæver yderligere en tendens til at samarbejde på tværs, men at dette endnu er inden for afgrænsede områder og projekter, og ikke i en strategisk plan for hele systemer. Dog angiver én kommune, at der her samarbejdes strategisk på tværs af relevante medarbejdere og partnere i planlægningen af indsatsen, for at skabe merværdi i klimatilpasningsindsatser. En anden kommune uddyber:

³ Hoffmann, B., Jensen, J. S., Quitzau, M-B., & Boelsmand, S. (2018). [Natur og multifunktionelle byrum: Merværdi i klimatilpasning kræver strategiske samarbejder](#). Stads og Havneingeniøren, 118(4), 32-33.

⁴ Krausing J., Madsen, S. & Jørgensen, S. (2017). [Robusthed i kommunale klimatilpasningsplaner](#). CONCITO, s. 183.

"Der arbejdes "lidt" med klimatilpasning inden for de tekniske discipliner (spildevand, grundvand, vandløb) og i mindre omfang i de mere "bløde" discipliner som planlægning. Der mangler dog en overordnet koordinering og tværfaglig tilgang, som ser på co-benefits og lignende (og som går lidt efter de langsigtede løsninger). Der arbejdes stadigvæk meget i de enkelte fagdiscipliner." (kommune #8)

Opgaven omkring klimatilpasning er i lyset af ovenstående endnu opdelt mellem fagligheder, som arbejder med problemstillingerne inden for deres fagområder, og i mindre grad på tværs. Dette hæmmer koordinering og sparring, som kan være med til at skabe mere helhedsorienterede løsninger.

4.2 Borgerinddragelse

Borgerinddragelsen har fået en fremtrædende plads i debatter og initiativer i forhold til klimatilpasning⁵. Inddragelse af borgere er ikke et mål i sig selv og bør kun anvendes, hvor det giver mening og skaber værdi for borgere og projekter. I disse tilfælde kan borgerinddragelse være med til at underbygge beslutningsprocesser samt i højere grad forankre projekter og opbygge forståelse og indsigt på tværs af interesser i et projektområde. Borgerinddragelse kan også være en vanskelig størrelse, for hvornår giver det mening at involvere borgerne og hvornår gør det ikke; hvem skal involveres og hvordan. Der er ikke nødvendigvis opmærksomhed på at kvalificere medarbejderne i kommunen i arbejdet med borgerinddragelse, og der kan derfor opstå tvivl omkring metoder og behov, når lokale politikere eller andre efterspørger mere involvering af borgerne.

I sammenligning med 2016 vurderer 33 procent af de adspurgte kommuner, at borgere involveres "i lidt højere grad" end før, mens 20 procent mener, at borgere involveres "i meget højere grad" i samskabende processer. Næsten halvdelen, altså 47 procent, vurderer, at borgere involveres "i samme grad" i deres kommune, i forhold udviklingen gennem de seneste fem år. Dog finder ingen af de interviewede kommuner, at borgere i dag involveres "i mindre grad" end sammenlignet med i 2016.

5. Barrierer for implementeringen af klimatilpasningsindsatser

For at blive klogere på de udfordringer og barrierer, som påvirker implementeringen af klimatilpasningsindsatser i de midtjyske kommuner opstilles der i spørgeskemaet en række potentielle hindringer, som inkluderer: tid, økonomiske ressourcer, manglende viden, politisk opbakning eller andet, hvor kommunerne har mulighed for at uddybe deres besvarelse eller tilføje andre barrierer, som præger indsatsen i deres kommune.

I 81 procent af de adspurgte kommuner er man enige om, at økonomiske ressourcer er den største barriere i implementeringen af kommunale klimatilpasningsindsatser. Derudover opleves tid (69 procent), manglende viden (46 procent) og politisk opbakning (31 procent) som

⁵ Hoffmann, B & Agger, A. (2008). "Forord". Borgerne på Banen. Velfærdsministeriet, 6-7.

markante barrierer i mange kommuner. I 25 procent af kommunerne opleves alle ovenstående valgmuligheder som barrierer i forhold til klimatilpasning. Dertil uddybes det, at ny lovgivning på området, intern organisering og ønsker fra andre interesser, som kan stå i vejen for indsatser, opleves som barrierer. Her uddyber en kommune, at det ikke altid er ledelse eller politikere der står i vejen, som generelt opleves at være engagerede i klimatilpasning, men andre interesser der står i vejen for konkrete indsatser (kommune #3). En anden kommune uddyber, at de oplever, at der er *"sket en ændring inden for de sidste to til tre år, hvor der tages mere og mere tværfaglig hensyn til [skabelsen af] synergi og merværdi"* (kommune #14). I denne kommune opleves der endnu et behov for at arbejde med de økonomiske, lokale og politiske hensyn og ønsker til udviklingen på området, men en større forståelse for, at klimatilpasning også skal inkorporeres opleves at være til stede. Et eksempel som fremhæves er, at man ønsker at udvikle et område ved at bygge fem nye dobbelthuse, men fordi man i planlægningen tager hensyn til, at der også skal være plads til vandet, konstrueres kun fire dobbelthuse – såfremt disse perspektiver overvejes i processen. Man arbejder altså i kommunerne på at lære og udvikle sig, så der kan opstå flere merværdier over tid. To kommuner oplever ikke, at spørgsmålet om barrierer i forhold til implementeringen af indsatser i klimatilpasningsplanen er relevant i deres kommune.

6. Klimatilpasningsplanerne & C2C CC

Delprojekterne C1-C7 i C2C CC er tværgående kapacitetsopbyggende projekter, mens C20-C24 er innovative projekter, der skal bidrage med bl.a. viden og inputs på tværs af delprojekterne C8-C19. De kommunale delprojekter C8-C19 er alle knyttet til et eller flere af de tværgående delprojekter (C1-C7, C20-C24), for at understøtte udviklingen i delprojekterne fagligt. Dette er sket blandt andet gennem workshops, møder, undersøgelser, publikationer og general vejledning. Det følgende afsnit har derfor haft til formål at evaluere på effekten af de tværgående delprojekter (C1-C7, C20-C24) og bidrage til en undersøgelse af, hvorvidt de har haft den ønskede virkning.

Med hensyn til den generelle kommunale indsats i forhold til klimatilpasning angiver størstedelen af de adspurgte kommuner (88 procent/14 kommuner), at afholdte kurser og webinarer, i forbindelse med C2C CC, som eksempelvis inkluderer kurser i Connective Negotiation, biodiversitet og økosystemtjeneste og kystkursus, har bidraget til deres kommunes klimatilpasningsindsats. Dertil oplever en stor del af kommunerne, at både erfaringsudveksling på tværs af organisationer (75 procent) og værktøjer udviklet i C2C CC (69 procent) har bidraget til arbejdet med klimatilpasning. Viden om tilgange til borgere og interessentinddragelse har bidraget til indsatsen i 10 kommuner, nemlig 63 procent af de adspurgte. Dertil finder lige over halvdelen (56 procent af kommunerne), at viden og inspiration til løsninger, blandt andet i forhold til naturbaserede løsninger, lokal afledning af vand og økosystemtjenester, har bidraget generelt til kommunens indsats med klimatilpasning.

6.1 C1-C7s bidrag til C2C CC delprojekter

Halvdelen af de adspurgte kommuner, som deltager i C2C CC projektet, angiver at delprojekterne C1 Hav og Fjord, C2 Vandløb og C6 Værktøjer har bidraget positivt til deres kommunes delprojekter i C2C CC. I delprojektet C1 Hav og Fjord gennemføres aktiviteter, der

skaber et bedre grundlag for de øvrige projekter med relation til hav- og fjordudfordringerne, eksempelvis udarbejdes analyser, inspirationsture i ind- og udland og workshops. I C2 Vandløb videndes mellem de øvrige delprojekter, der på forskellig vis arbejder med netop den del af vandkredsløbet, eksempelvis omkring varsling og udsatte naturtyper. Derudover udvikles der i fællesskab på tværs af interessenter, blandt andet en holistisk model af den hydrologiske cyklus. Alle de kommunale klimatilpasningsplaner nævner, at der mangler forskellige analyser, viden eller værktøjer i arbejdet med klimatilpasning. Det tages op i delprojektet C6 Værktøjer, hvor der blandt er udviklet et værktøj til vurdering af den samfundsøkonomiske hensigtsmæssighed af klimatilpasningstiltag i forbindelse med lovændring. En kommune tilføjer, at *"det nye screeningsværktøj for skybrudskortlægning skal bruges til at lave nye servicemål for vand på terræn"* (kommune #1).

Derudover oplever syv kommuner (44 procent), at C4 Regnvand bidrager til deres kommunes delprojekt. I C4 Regnvand arbejdes der med udfordringerne omkring urban hydrologi og kvantitet, viden om LAR-løsningers effektivitet i vandhåndtering og vedligeholdelse samt borgerinvolvering i denne sammenhæng. C3 Grundvand og C5 Governance har bidraget til 38 procent af de adspurgte kommunernes delprojekter, mens 25 procent oplever, at C7 Innovation har bidraget til kommunens delprojekt. I delprojektet C3 Grundvand arbejdes med interaktionen mellem regnvand og stigende grundvand, mens der i C5 Governance arbejdes på at formulere en fælles regional strategi for klimatilpasning, der går på tværs af kommunerne med udgangspunkt i en samlet tilgang til problemstillingerne. Derudover indgår generel kapacitetsopbygning blandt embedsmænd og fagfolk. I C7 Innovation er der fokus på best practices inden for den danske vandsektor, for at fremme synligheden og implementeringen af de mest innovative og bedste løsninger på markedet.

På tværs af de kapacitetsopbyggende fagområder oplever 81 procent, eller 13 af de deltagende kommuner, at de har fået ny viden omkring klimatilpasning, samt at de arrangementer, møder, workshops, masterclasses og konferencer afholdt i forbindelse med C1-C7 fagområderne har bidraget positivt til kommunernes arbejde med klimatilpasning. Derudover har opbyggelse af nye samarbejder og sammenbringelsen af forskellige aktører på tværs af klimatilpasningsindsatsen styrket netværket i 69 procent af kommunerne. En kommune understreger og uddyber, at fagområderne har bidraget til en *"styrkelse af det faglige grundlag"* (kommune #2) med en opdatering af referencer og viden. Derudover har indsatserne bidraget til kommunens udsyn og med opmuntring, samt som et forum for kollegial sparring.

Mindre fremtrædende er bidrag til medier som tv og film (38 procent) og publikationer (25 procent). Derudover er der en vis tvivl omkring udbyttet af de tværgående kapacitetsopbyggende fagområder, specifikt udtrykt af to af kommunerne, som især er i tvivl omkring C2s bidrag til kommunens eget delprojekt. Mens den anden kommune kommenterer, at fagområderne kan have været et udgangspunkt for inspiration for kommunens rådgivere, men ellers ikke har været relevante for kommunen (kommune #16).

6.2 C20-C24s bidrag til C2C CC delprojekter

De to C2C CC fyrtårne, Klimatorium i Lemvig og AQUAGlobe i Skanderborg, der skal være med til at videreføre og formidle resultaterne ud over C2C CC projektets levetid, udgør de innovative

projekter, der specifikt har bidraget mest til kommunernes delprojekt(er). Af de 16 kommuner oplever seks kommuner (38 procent), at C21 Klimatorium har bidraget til kommunens arbejde med klimatilpasning. Der er 13 procent, som oplever, at C20 Aquaglobe har bidraget til deres delprojekt. Igen er det primært formidling (40 procent), der er topscorer, mens assistance og bidrag til produktion af film og medier også har bidraget til 33 procent af de adspurgte kommuners delprojekter. 33 procent, eller 5 kommuner, oplever ligeledes at projekterne i C20-C24 har styrket kommunernes netværk med hensyn til arbejdet med klimatilpasning.

Det er tydeligt, at det ikke er/har været gennemskueligt for partnerne i kommunerne, hvordan de innovative projekter på tværs af delprojekterne, har skulle bidrage konkret til kommunernes delprojekter. Halvdelen af de adspurgte kommuner, og dermed klart størstedelen af de adspurgte kommuner, oplever, at ingen af projekterne C20-C24 har bidraget til deres kommunes delprojekt. En kommune angiver at være i tvivl omkring bidraget fra de tværgående projekter, mens en anden fremhæver projektet C23 Potentialer for øget infiltration, som har bidraget med *"lokalpolitisk fokusering og almen øget bevidsthed omkring klima og klimatilpasning"* (kommune #2). Aktiviteterne i C23 Potentialer for øget infiltration inkluderer blandt andet en kortlægning af potentialer for infiltration i byudviklingsområder. Derudover er der et par kommuner, henholdsvis to til tre kommuner, som oplever at delprojekterne C22 Permeable belægninger, C23 Potentialer for øget infiltration og C24 Klimahistorie har bidraget til deres delprojekt. Disse kommuner er dog overvejende en del af projekterne, som deltager eller på anden måde engageret. I delprojektet C22 Permeable belægninger er der fokus på etableringen af pilotprojektet Klimavejen i Hedensted, som testes og videreudvikles i løbet af C2C CC projektet, mens delprojektet C24 Klimahistorie kombinerer kultur- og naturhistorie i undersøgelser og formidlingen af menneskers historiske anvendelse af landskabet.

6.3 Klimatilpasningsplanen i dag

Det sidste spørgsmål i evalueringen af klimatilpasningsplanerne spørger til, hvor og i hvilken form klimatilpasningsplanen fra 2013 eksisterer i dag i de enkelte kommuner. I 63 procent, altså 10 af de 16 adspurgte kommuner, er klimatilpasningsplanen blevet integreret i øvrig kommunal planlægning, mens klimatilpasningsplanen stadig eksisterer som en selvstændig plan i de resterende 38 procent af kommunerne. I de kommuner hvor klimatilpasningsplanen er en selvstændig plan indgår den også flere steder i anden kommunal planlægning, blandt andet i forbindelse med kommuneplan, risikostyringsplan, spildevandsplanlægning og klimatilpasningsprojekter (VVM-miljørapport). Tilgangen er dog forskellig i kommunerne. En kommune uddyber, at arbejdet med klimatilpasning primært er:

"ad hoc [...] og ikke så stringent ud fra planen. Klimatilpasning ses i dag i højere grad sammen med CO₂-reduktioner, som vi ligeledes arbejder med, men som ikke indgår i Klimatilpasningsplan fra 2013" (kommune #4).

I en anden kommune er det *"planen, at der i løbet af efteråret 2021 skal udarbejdes en plan for klimatilpasning og kystbeskyttelse. Denne vil erstattet den del om klimatilpasning der er videreført fra kommuneplan 2013"* (kommune #11). Et tredje eksempel er en kommune, der i

2019-2020 udarbejdede en klimatilpasningshandleplan, der sætter fokus på fem områder, hvor der er i gangsat projekter omkring klimatilpasning, separatkloakering og vandhåndtering.

Flere kommuner nævner DK2020, hvor danske kommuner indgår i et nationalt netværk, der bygger på det ambitiøse C40's 'The Climate Action Planning Framework' (CAPF), som er tilpasset kommuner og mindre byer. I forbindelse med udarbejdelsen af DK2020 klimaplaner opdateres klimatilpasningsplanen fra 2013 i flere kommuner. Her uddyber en kommune at der "*inddrages elementer som borgerinddragelse, projekt-styregruppe samt merværdi og synergier*" (kommune #13).

Overordnet fremhæver besvarelserne af spørgeskemaerne, hvad der fungerer godt i C2C CC partnerskabet, med hensyn til vidensdeling på tværs og netværksskabelse med udgangspunkt i arrangementer i C2C CC. Dog er der endnu plads til forbedring, i forhold til både en interne og eksterne kommunikation, som skal udbrede viden om de resultater, der skabes i projektet. For at blive klogere på dette, og lade partnerskabet byde ind med uddybende kommentarer til, hvordan vi kan forbedre dette, blev undersøgelsen præsenteret for partnerskabet med mulighed for at komme med inputs.

7. Opsamling fra C2C CC Partnerskabsmøde

Den 8. november 2021 blev der afholdt partnerskabsmøde i C2C CC. Her blev de overordnede resultater og besvarelser fra spørgeskemaundersøgelsen præsenteret for de tilstedeværende kommuner og partnere. Udvalgte spørgsmål fra undersøgelsen blev yderligere uddybet med spørgsmål på menti.com.

Ifølge undersøgelsen oplever partnerne i C2C CC ikke, at de tværgående innovative projekter bidrager væsentligt til de kommunale delprojekter. Derfor blev partnerskabet spurgt ind til, hvordan man kan bruge fyrtårnene i projektet, Klimatorium og Aquaglobe, mere aktivt i fremtiden og hvad der i denne sammenhæng vil være relevant og brugbart for partnerne. Her blev bl.a. nævnt at Klimatorium skal være showrooms for prototyper og nye idéer, som kan bidrage til at sætte dagsordenen og udstille resultater til inspiration for andre. Hertil er det relevant, at klimacentrene fortsætter med at formidle og udveksle erfaringer på tværs af delprojekterne. Derudover fremhæves fyrtårnene som steder, der skal fremme netværksskabelse på tværs af organisationerne. Det handler derfor primært om formidling og at være et mødested for de forskellige aktører inden for klima og vand.

Hvordan vil I gerne bruge Aquaglobe og Klimatorium i fremtiden? Idéer og forslag til aktiviteter mv.

Mentimeter

17

Figur 1: Uddrag fra menti.com med partnerskabets forslag til, hvad man ønsker at bruge C20 AquaGlobe og C21 Klimatorium til i fremtiden.

Dernæst blev partnerskabet spurgt til, hvilke specifikke behov der er i forbindelse med de tværgående innovative projekter, som vi – på baggrund af undersøgelsen – mener kan udbygges og udvikles yderligere, så de i højere grad bidrager til de kommunale fagområder og specifikke delprojekter. Her er det tydeligt, at der er et ønske om, at de tværgående innovative projekter i højere grad vises frem og at projekterne udstiller deres resultater. Derudover er der behov for fortsat vidensdeling, som illustreres godt på billedet, idet vidensdeling er fremhævet i midten af billedet. Dette indikerer at flere har skrevet dette som et ønske til at bruge de innovative projekter yderligere. Aquaglobe og Klimatorium kan med udgangspunkt i disse også underbygge deres rolle, som brobygger mellem forskellige interessenter inden for klimatilpasning. Blandt ønskerne fremgår både politikere, virksomheder og borgere samt samarbejde på tværs af de kommunale organisationer.

Hvad kan forbedres ift. de innovative projekter, så de i højere grad bidrager til jeres specifikke delprojekter? Behov/ønsker?

Mentimeter

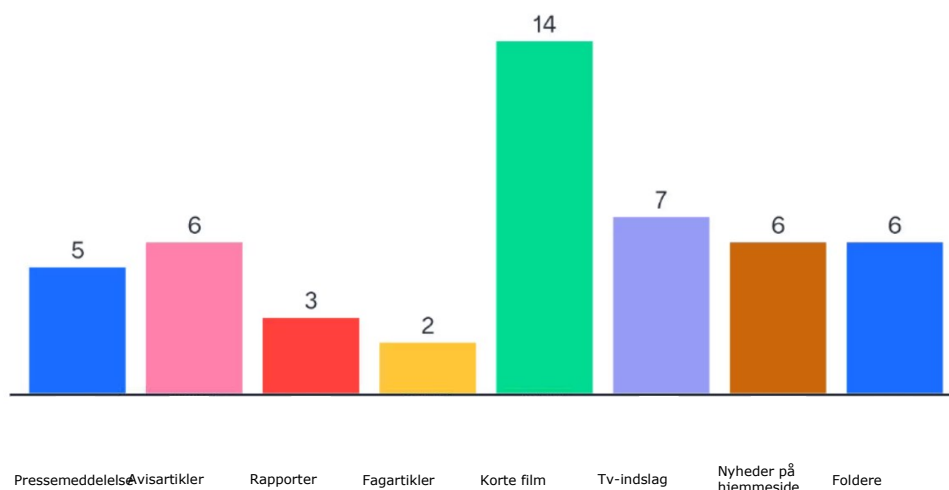
12

Figur 2: Uddrag fra menti.com med partnerskabets forslag til, hvordan de tværgående innovative projekter C20-C24 i højere grad kan bidrage til de kommunale delprojekter.

På partnerskabsmødet blev der generelt drøftet kommunikation og formidling, både internt i partnerskabet og eksternt til diverse interessenter og samarbejdspartnere. I og med at publikationer på tværs af C1-C7 og C20-C24 er de kategorier, som bidrager med mindst værdi til delprojekterne, blev partnerskabet bedt om at forholde sig til, i hvilken form det giver mest værdi for partnerne at formidle resultater og milepæle i C2C CC. Herefter blev der lagt op til diskussion af, hvordan dette bør vinkles og til hvilke grupper, for at være mest anvendeligt. Dog var der i diskussionen tvivl om, hvilken målgruppe spørgsmålet omkring kommunikation retter sig mod. Resultatet er derfor et udtryk for forskellige opfattelser af, hvem der kommunikeres til. I diskussionen blev der specifikt fremhævet korte film, som et brugbart formidlingsværktøj for partnerne, da det er et format som kan formidle komplekse emner på en lettilgængelig måde. Dette kan i særdeleshed bruges i forhold til formidling til borgere. De faglige artikler er gode til at formidle resultater til andre fagpersoner, eksempelvis internt i partnerskabet. Hvorimod avisartikler og tv-indslag egner sig bedre til den brede formidling til offentligheden generelt. Ud over de oplyste kommunikationsformer tilføjes podcasts, som en god formidlingsmetode, der også bruges i forskellige sammenhænge, eksempelvis i Det Nationale Netværk for Klimatilpasning (DNNK), som producerer podcasten *Vandkanten*. Afhængig af modtageren er der altså forskellige formidlingskanaler og -former, der henvender sig bedst.

I hvilken form giver det mest værdi for jer at formidle resultater og milepæle i C2C CC?

Mentimeter

Figur 3: Uddrag fra menti.com, som viser hvilken form for kommunikation, der giver mest værdi for formidlingen af resultater i C2C CC.

7.1 Evaluering af de overordnede erfaringer i C2C CC

Som opfølgning på undersøgelsen blev partnerskabet bedt om at uddybe, om de oplever at erfaringerne fra C2C CC har bidraget i andre sammenhænge, eksempelvis i udarbejdelsen af DK2020 klimaplaner. En kommune oplever, at det der har virket godt i C2C CC er, at vi arbejder med lokale løsninger på lokale problemer i stedet for, som man gør i DK2020, at arbejde for en samlet løsning. I denne sammenhæng kunne det være en fordel at tage erfaringer fra C2C CC med sig over i udarbejdelsen af DK2020 klimaplaner.

En anden partner uddyber, at C2C CC har været med til at sætte klimatilpasning på dagsordenen. Det er i løbet af de seneste år, hvor klimatilpasning er blevet omtalt mere politisk og i medierne generelt, at C2C CC har været med til at styrke samarbejdet og bevågenheden på området. En anden kommune kommenterer, at processen i DK2020 og C2C CC ikke helt kan sammenlignes, men at der alligevel er elementer fra C2C CC, der kan bruges konstruktivt i arbejdet med DK2020. I og med at DK2020 planerne både inkluderer mål og initiativer omkring CO₂-reduktion og klimatilpasning har det været en fordel at være med i C2C CC projektet, i forbindelse med DK2020, idet der er meget konkret viden, som kan inddrages herfra. Kommuner, der ikke har været partner i C2C CC har skulle starte et helt andet sted i forhold til oparbejdning af den viden. Arbejdet med C2C CC har dermed været med til at styrke indsatsen i arbejdet med klimatilpasning i andre sammenhænge. Det styrkede vidensgrundlag og et solidt netværk på tværs af interessenter på området er med til at styrke indsatsen og fremme integrationen mellem klimatilpasning og CO₂-reduktion.

8. Kommentarer til besvarelserne C1-C7 & C20-C24

I det følgende afsnit præsenteres sekretariatets kommentarer og overvejelser i henhold til besvarelserne i evalueringen. Disse følger op på generelle betragtninger og vurderinger af indholdet af undersøgelsen.

8.1 Arrangementer

Hensigten med at afholde arrangementer i C2C CC har i særdeleshed været at opbygge et fællesskab omkring den fælles mission i projektet, som er at skabe grundlaget for en klimarobust region. De afholdte arrangementer har inkluderet et bredt udvalg af form og indhold, eksempelvis partnerskabsmøder med ekskursioner til partnerskabets delprojekter, workshops omkring den fælles strategi, præsentationer af værktøjer udviklet i projektet og inspirationsoplæg fra partnerskabet. Udover at bidrage til vidensdeling på tværs af partnerskabet, har arrangementerne yderligere haft til formål at styrke relationerne mellem de forskellige kommuner, forsyninger og vidensinstitutioner. Evalueringen af de tværgående kapacitetsopbyggende fagområder, C1-C20, og de tværgående innovative delprojekter, C20-C24, bekræfter at arrangementerne afholdt i C2C CC har bidraget til vidensdeling og skabelsen af netværk.

Som et videns opbyggende projekt har det primære fokus været at kapacitetsopbygge og sikre en fælles langsigtet indsats for klimatilpasning i regionen. Her er opbyggelsen af et fagligt netværk centralt for at styrke den brede indsats, mens formuleringen af en fælles strategi skal bidrage til at skabe fælles retning for initiativerne. Det er sekretariatets opfattelse, at der i løbet af projektet er blevet arbejdet primært inden for delprojekterne og i mindre grad på tværs af disse. På trods af dette har arrangementer og projektet generelt bidraget til at skabe et mere uformelt fagligt netværk kommunerne imellem. I den sammenhæng oplever vi, at det er blevet nemmere at række ud til hinanden i relation til specifikke udfordringer, hvor man oplever at have fået 'kolleger' i de andre kommuner, så det er nemmere at tage røret og "ringe til en ven". I overensstemmelse med sekretariatets vurdering, har de involverede kommuner gennem partnerskabet fået et styrket netværk, som kan bruges til "*sparring og opmuntring*" (kommune #2). I og med at de klimatekniske medarbejdere i kommunen ofte spænder bredt og i flere tilfælde alene har ansvaret for både klimatilpasning og det klimaforebyggende område er der behov for at kunne udveksle erfaringer, udfordringer og idéer for at styrke indsatsen. Den kollegiale sparring bidrager dermed til at styrke det faglige grundlag og relationerne på tværs af kommunerne. Dette mener vi er grundlæggende for at opbygge kompetencerne og kendskabet til området.

8.2 Samarbejde på tværs

I spørgsmålet om, hvordan C2C CC projektet har bidraget til det generelle arbejde med klimatilpasning har tolv kommuner eller 75 procent tilkendegivet, at erfaringsudveksling på tværs af organisationer i projektet har bidraget til den enkelte kommunes arbejde med klimatilpasning. Til sammenligning oplever kun syv kommuner eller 44 procent, at der i projektet er blevet skabt nye samarbejder på tværs af organisationer. Dette bakker op om projektets primære mål om at understøtte kapacitetsopbygning og samarbejde blandt relevante og lokale aktører. Flere nye samarbejder er opstået af projektet, hvilket er fremhævet i interim rapporten

for fase 2⁶, men den største værdi for de fleste er opstået gennem videns- og erfaringsudveksling på tværs.

8.3 Publikationer og medier

Hvor arrangementer, netværk og skabelsen af ny viden i C2C CC i høj grad opleves at bidrage til de kommunale delprojekter, har publikationer og medier (tv-indslag, film m.m.) ikke i samme grad givet værdi i delprojekterne. Selvom der i sekretariatet opleves, at der udarbejdes formidlingsmateriale målrettet til flere forskellige målgrupper, er denne altså ikke blevet delt eller udarbejdet så den opleves at give værdi i delprojekterne. Jævnfør figur 3 foretrækker partnerskabet at formidle budskaber omkring klimatilpasning og C2C CC gennem korte film, specifikt når det drejer sig om formidling til borgere. Der er produceret en animationsfilm om Familien Vandborg⁷ i forbindelse med C2C CC og en kort video om hvert delprojekt i starten af projektet. Det er blevet drøftet i sekretariatet, om der skal produceres en opfølgning til Familien Vandborg, men det har været uklart hvor stor rækkevidde og visninger filmen har haft. Dette undersøges før produktionen af en opfølgning eventuelt igangsættes. Opbakningen til korte film i partnerskabet kan dog underbygge anvendeligheden af en opfølgning til Familien Vandborg. Hvis en opfølgning igangsættes bør der udarbejdes en plan for den målrettede formidling af filmen, som også er en mulighed for at dele den første animationsfilm på sociale medier igen.

Sekretariatet er generelt overraskede over den store tilkendegivelse af værdien af pressemeddelelser i partnerskabet. Disse kan være orienterende i forhold til udviklinger og milepæle internt i projektet, men er samtidig opbygget efter en formel og rigid ramme. Derudover er det i overensstemmelse med besvarelserne i figur 3, at sekretariatet oplever at de udarbejdede rapporter sjældent læses i partnerskabet. Rapporterne har funktion i henhold til foreskrevne EU leverancer men bidrager i mindre grad til delprojekternes konkrete arbejde og vidensdeling.

Endelig er sekretariatet opmærksom på flere muligheder for at forbedre kommunikationen af projektet og dets resultater. Her peges både på den interne kommunikation af fremdrift og udvikling, men også den eksterne formidling til relevante interessenter uden for partnerskabet som virksomheder og borgere. Der arbejdes i den forbindelse med udarbejdelsen af en række artikler, som skal være en del af at sætte C2C CC og klimatilpasning på dagsordenen.

8.4 Innovation i C2C CC

Med reformen af erhvervsfremmesystemet i 2018 har regionen ikke længere en rolle i arbejdet med erhvervsfremme, og derfor måtte de innovative delprojekter i C2C CC tilpasses i nogen grad, hvilken kan have medført forvirring omkring, hvad delprojekterne C20-C24 har skulle bidrage med. Dette afspejles tydeligt i besvarelserne i evalueringen, hvor halvdelen af kommunerne ikke oplever at delprojekterne har givet værdi til de kommunale delprojekter. I figur 2 har vi spurgt partnerskabet til, hvad der kan øge udbyttet af C20-C24 i projektet. Her fremhæves et behov for at forbedre kommunikationen af deres resultater internt i partnerskabet samt gå forrest i formidlingen til øvrige aktører som virksomheder og borgere. De to fyrtårne, Klimatorium og Aquaglobe, har gode muligheder for at samle interessenter på tværs af faglige

⁶ [Microsoft Word - Interim Report, Phase 2, FINAL \(c2ccc.eu\)](#), fra side 36.

⁷ <http://region-midtjylland.23video.com/video/65008697/klimatilpasning-for-boligejere-1>

og organisatoriske skel. Ved i højere grad at invitere partnerskabet og andre interessenter ind, kan der opstå nye samarbejder, som samtidig kan være med til at styrke skabelsen af netværk og de faglige fællesskaber på tværs af organisationer.